

uslužbencem. Socialna pravičnost zahteva, da se ta pogodba ne diktira enostransko od države, oziroma od njenih vsakokratnih politično - strankarskih predstavnikov, temveč naj se upošteva tudi želje uslužbencev. Zato je naša temeljna zahteva: **Nil de nobis sine nobis**, t. j. v vprašanjih, ki se tičejo nas, naj se zaslišijo in upoštevajo naše stanovske organizacije! (Učiteljstvo je stavilo v svoj načrt šolskega zakona ustanovitev učiteljskih zbornic, ki naj bi odločevale in stavile svoje predloge v stanovskih vprašanjih. Nemška Avstrija jih že ima! — Op. uredn.)

Mi sami skrbimo, da bo naša organizacija močna, da bo enotna v celi državi, da bo celotna in obsegala vse državne uslužbenke do zadnjega. Učiteljstvo se je ujedinihlo, srednješolski profesorji smo ustanovili skupno društvo. Toda v teh organizacijah ne sme nobeden manjkati. Na Hrvaškem obstoja še posebno neujedinjeno profesorsko društvo. To naj pove svoje želje, ujedinjeno društvo pa jih naj upošteva, vsak naj nekaj popusti, pa se bo enotnost dosegla. Ravnotako nas ne sme razdvojiti demagoška časna ureditev naših prejemkov. Nastala je neka napetost medzastopavljeno na eni strani in onimi, ki so nekaj dobili, na drugi strani. To ne sme motiti naše solidarnosti. Dokazimo političnim strankarjem in demagogom, da se ne damo raztrgati in zloiniti vsak posebej kakor Svatopolkove palice. Pravica mora zmagati.

HREN:

Opozicija v organizaciji.

Volitve v višji šolski svet so končane. Trdno sem uverjen, da so prinesle kandidatom, katere je postavila organizacija, prav častno zmago in bodo doživeli vsi tisti, ki so pričakovali drugačnega izida, veliko presenečenje. Pokazale bodo javnosti in nam samim, da je naša organizacija sklenjena in trdna, in sicer mnogo trdnješa, kakor so jo sodili drugi in kakor smo jo sodili mi sami.

Te volitve bodo jasen dokaz, da so se motili vsi tisti, kateri so mislili, da stvarna opozicija slabi naše vrste. Naravnost obžalovanja vredni so pa oni navrneži v nasprotnem taboru, ki so hoteli v zadnjem hipu iz opozicijskih pojavov v posameznih društvih kovati svoj politično-strankarski kapital in napraviti med nami zmedo. Odkrito povedano, da smo iz tistih vrst pričakovali malo več politične razsodnosti in poznavanja fiktivnih razmer. Njihovo postopanje je bilo za nas naravnost žaljivo. Zakaj smatrati učiteljstvo dandanes za tako naivno in politično nezrelo, da bode sedlo na tako nerodno nastavljen limanice, je vendar že malo preveč.

Da se porajajo v posameznih društvih opozicije, je dandanes bolj razumljivo in naravno kakor kdajkoli. Sam živimo v času ustvarjanja trdnih temeljev državi in posameznim stanovom, ki bodo merodajni kot podlaga mnogoletnemu nadaljnjemu razvoju. Ako bi šlo vse gladko, bi bilo to naravnost duševno ubožno pričevalo članstva v organizaciji in bi bilo na veliko škodo šoli in učiteljstvu za celo vrsto let. Pojmi se morajo bistriri, misli kresati druga od drugi! Le tako je pričakovati, da se nazori kristalizirajo, da se vpostavi nekaj solidnega in trajnega. Iz

tega razloga so opozicije docela naravne in naravnost potrebne.

Zato se pa opozicije ne smejo nikdar in nikjer jemati pretragično in takoj zloiniti nad njimi palice, ker so zdrav pojav. Seveda se morajo opozicije gibati v mejah stvarnosti in dopustnosti, da ne slabijo celote, ampak jo po svoje krepijo. Pametno vodstvo vsake organizacije bode take opozicije vedelo in znalo upoštevati in tudi ceniti. Saj ga ravno opozicije obvarujejo, da ne zapade napakam, katere bi lahko postale usodne prej ali slej za celo organizacijo. Zakaj vsi smo ljudje in kot taki ni nihče izmed nas nezmočljiv.

Vsi se pa moramo zavedati, da imamo vedno in povsod skupni cilj, t. j. dobrobit države, šole in našega stanu. Ta cilj mora lebdeti nam pred očmi pri vsem našem delovanju, pa naj si stojimo tudi v opoziciji. In ako se tega zavedamo, bode našel vsak važejši trenutek združene vladajoče in opozicijske kroge v enotnem nastopu, če gre za dobrobit naše skupne institucije. In tak važen trenutek v naši organizaciji so bile ravno minule volitve v višji šolski svet, katerih izid bode pokazal, da je naša organizacija zdrava in trdna in da je zdrava tudi stvarna opozicija, ki se zaveda, kaj je dolžna napram vodstvu v odločilnih trenutkih.

Kuhanje v dekljskih meščanskih šolah.

V »Narodni Politiki« od 6. svečana 1921 berem sledečo zanimivost:

Predvojna doba je hirala na najrazličnejših boleznih, izmed katerih ena je bila tudi ta, da je omalovaževala vsako telesno in ročno delo, posebno pa še »neproduktivno« delo žene-gospodinje. Intelektualke so ga smatrale samo za zlo, ki se ga morajo žene čimprej osvoboditi. Sanjalo se je o skupnem, kolektivnem gospodarstvu nekoliko rodbin v skupni hiši, s skupno kuhinjo, skupno otroško sobo, kjer bi opravljala svoj posel skupna postaja itd. Kakor vsako prerokovanje reformatorja, idealista, je tudi navidezno nad vse krasno in teoretično popolno. Toda svetovna vojna nas je iztreznila. Danes, ko smo na lastni koži polzkusili dobrote skupnih kuhinj, pa vemo, da ima individualno gospodarstvo v rodbini poleg senčnih tudi svoje solčne strani, ki jih znamo ceniti in lahko rečemo, da se najbolj zaklete feministke na zapadu Evrope smejejo gobezdanju ruskih komunistk »o neproduktivnem« delu žene-gospodinje. Danes smo prepričani, da delo gospodinje, ki pripravlja članom svoje rodbine okusno in izdatno hrano, komodnost, čistočo, red — da to delo ni neproduktivno delo. Njemu gre zahvala, da se morejo ostali člani posvečati produktivnemu delu več in boljše, kakor pa če bi živeli v nekaki kasarni in bili goljufani pri hrani in povsod drugod.

Dobra gospodinja napravlja možu in otrokom življenje prijetnejše in to ima velikansko ceno.

Sanje o hiši s skupno kuhinjo itd. ostanejo zgolj sanje še dolgo, dolgo. Še dolgo, strašno dolgo bomo potrebovali mater-gospodinjo. Toda dandanes se mlade deklice kaj slabo pripravljajo na ta vznešeni poklic. Komaj zapuste šoiske

klopi, že se postavijo v tovarni za stroje, v pisarni za mizo, ali v trgovini pred tehniko, kratko gredo za svojim poklicem, potem pa nima niti časa, niti veselja do gospodinjstva. Deklica bogatih staršev, kjer ne gospodinja mati sama, temveč najete osebe, se noče učiti od kuharice, deklice, sobariče, ki navadno nimajo za učenje drugih niti časa in tako postaja počasi deklica, ki bi znala sama gospodinjiti bela — vrana. In vendar mora znati to vsaka, tudi bogata. Seveda po tem tudi vsaka domačnost izgleda, kar pa ima še drugo posledico, da se na tak način razmetava precejšen del narodnega premoženja. Žene ne znajo in ne morejo za gotovo vsoto denarja nuditi svojcem tega, kar bi se zanj v resnici lahko dobilo.

Radi tega že tudi pri nas uvidevajo merodajni krogi, da je i pri nas nujna potreba uvesti na dekljskih meščanskih šolah pouk iz gospodinjstva in kuhanja, kakor je že leta vpeljan v Ameriki, Belgiji in drugih naprednejših državah. V češki republiki se poučuje imenovana predmeta dosedaj na 2 čeških in 11 nemških meščanskih šolah, vendar je želeli, da ne ostane le pri teh.

Pouka se udeležujejo učenke 12—14 let stare. Poučuje se poldnevno v manjših skupinah in kar je glavno brezplačno. Uče se nakupovanja, kuhe, pranja in likanja tako teoretično kot praktično. Skuhane jedi zaužijejo učenke same. Premožnejše jih plačujejo, revnejše podpira občina s posebnimi subvencijami. Učenka si, če hoče, lahko odnaša jedila tudi domov.

Potrebni za pouk sta: 1. kuhinja, 2. učiteljica, ki jo je treba seveda plačati. Radi plače učiteljice se zadeva seveda povsod na težave, kajti skoro vsaka občina trpi na pomanjkanju denarja. Toda v mnogih občinah so še razne kuhinje, ki jih je ustanovila odbočka osrednjega skrbstva za deco ali kako podobno društvo in te bi se prav lahko zasegle za šolske namene. Da pa ne bi plača učiteljice posebno živo zadela v težavno občinsko gospodarstvo, zato je ministristvo prosvete odločilo, da naj poučujejo učiteljice ročnih del, katerim se nagrade ure kot nadure prostih predmetov, kar je za občine seveda mnogo ceneje.

Za potrebne učiteljice je poskrbelo ministristvo tako, da je izpremenilo enoletne tečaje za učiteljice ročnih del v dvoletne zavode za učiteljice gospodinjstva, kjer se uče kuhati, gospodinjiti, socialnega skrbstva, zdravovede, telesne vzgoje, blagoznanstva, računstva itd. da znajo absolventke potem učiti te predmete. Za one učiteljice pa, ki že delujejo na gospodinjstvih šolah, se priredijo še posebni **gospodinjstvi tečaji**.

Od deželnih upravnih odborov in občinskih zastopov zavisi sedaj, da li naj se plodonosno reformirajo dekljske šole, ki gotovo prinesejo zlate sadove. Finančne žrtve ne smejo priti več v poštev, ker je potreba nujna. Marsikatera mati ne more pri najboljši volji prisiliti svoje hčerke, da bi se posvečala in brigala za gospodinjstvo; toda učiteljice učenke vendarle se ubogajo in če se uvede pouk domačega gospodarstva, se ga bodo učile rade. Če pa bi se katera nerada učila, pa stopi pred njo kruti »hočeš - nočeš - moraš« in po letih, ko pride resnost nad njo, gotovo spozna, kako koristna je bila šola gospodinjstva.

Ni mi znano, da li imamo v Sloveniji šole, kjer bi se učilo obvezno domače gospodarstvo. Zdi se mi pa, da živimo v tem oziru menda še v slabših razmerah kot naši severni bratje. O tem se lahko vsak trenutek prepričamo, če prestopimo le prag katerekoli kuhinje ali sobe, kjer so deklice v hiši. Vse bomo lahko našli, samo smisla za red, snago in varčnega gospodarstva malo. A niti ni treba, da bi šli v hiše. Poglejmo le v šoli deco pred seboj, ali pa mlade »frajlice« in »gospodiče« na cesti, v mestu na promenadi. Brrr... — Človeka spreletava groza pri pogledu na oni naraščaj, ki ga nam je vzgojila vojna. Vse je le zunanost — vse je nečimernost, razuzdanost, poželenje in nič drugega. Nočanost je gnila, prazna, črna. Tu bo treba nujne pomoči, če hočemo le del teh nesrečnikov rešiti iz rok stoglave hidre, ki nam pije kri, da slabimo od dne do dne. Na Češkem so se zgabile oblasti in stvar bo gotovo uspeła. Tudi naše oblasti gotovo niso nasprotno takim posrečenim novotarjam in bodo jih gotovo podpirale. Treba le, da se mi, ki si nadevamo ponosito ime narodnih učiteljev, sami zganemo in priredimo požobne šole v zmanjšanem obsegu brez ozira na šolske oblasti, ki še morda niso izdale tozadevnega ukaza. Postaviti jih

moramo namreč pred gotovo dejstvo in smo lahko prepričani, da bode naše delo pozdravljeno in morda tudi primerno nagrajeno. Albin Lajovic.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ **Učiteljsko društvo za kočevski okraj** zboruje dne 9. aprila t. l. v Velikih Laščah. — Dnevni red: 1. Poročilo predsedstva. 2. O solstvu v Sibiriji. Predava tov. A. Završnik. 3. Društvena pravila. 4. Slučajnosti.

Ako bi 9. aprila deževalo, se vrši zborovanje 10. aprila!

Stanovska dolžnost kliče vse tovariše v Velike Lašče. — Odbor.

+ **Učiteljsko društvo za Konjski okraj** zboruje dne 7. IV. 1921 ob 10.30 na deški šoli v Konjicah s sledečim dnevnim redom: 1.) Zapisnik. 2.) Dopisi. 3.) Delo kot učni princip v splošnem in v posameznih učnih predmetih: a) Bistvo didaktičnega delovnega pouka, b) Nedostaki, ki se pojavljajo pri ekstremnih zahtevah, c) Delovni pouk v bodočnosti. (Predava tov. Friedl Franjo). 4.) Učni načrt za zgodovino in zemljepisje v ljudskih šolah, učenje cilnice. 5. Slučajnosti.

Posobna vabila na šolska vodstva se ne razpošljejo. Polnoštevilne udeležbe pričakuje Odbor.

+ **Kamniško učiteljsko društvo zboruje v sredo dne 6. aprila 1921** ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Domžalah.

Dnevni red: 1. Pozdrav tovariša predsednika. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Prosvetno delo učiteljevo, predava tovariš A. Germek. 5. Razmere v boljševiški Rusiji, predava tovariš E. Adamič. 6. Slučajnosti.

Pismene prijave za skupno kosilo sprejema tovariš Tomo Petrovec, nadeučitelj v Jaršah pri Domžalah.

+ **Učiteljsko društvo za mesto Ptuj in ptujski okraj** zboruje v četrtek dne 7. aprila t. l. ob 10. uri v Mladiki v Ptujju po sledečem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Podrobni učni načrt za zemljepis in zgodovino. Ivan Zelnir. 4. Sokolska misel v ljudski šoli. B. Rozband. 5. Slučajnosti. Predsednik.

+ **Učiteljsko društvo za Maribor in bližnje okolice** ima v četrtek, dne 7. aprila predpoldne ob 9. uri v risalnici deške meščanske šole izredni občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Poročilo o spremembi pravil (Tomazič). 4. Racionalne vaje v ljudski šoli (prof. Dr. Pivko). 5. Volitve novega odbora ozir. dopolnilne volitve. 6. Slučajnosti.

Pričakujemo, da nikdo ne izostane! Odbor.

+ **Učiteljsko društvo za celjski okraj** zboruje v nedeljo, dne 10. aprila ob 9. uri dopoldne v celjski mestni deški osnovni šoli po sledečem dnevnem redu:

1. Predavanje o prosvetnem delovanju učiteljstva izven šole. 2. Čitanje zapisnika ter društvene in stanovske zadeve. 3. »Petje v osnovni šoli«, predava tov. Pregelj Ciril.

4. »Praktični pouk iz zvezdoslovja na ljudskih šolah« predava tov. Bizjak Joško. 5. Slučajnosti.

Z ozirom na važni dnevni red pričakuje polnoštevilne udeležbe Odbor.

+ **Učiteljsko društvo za ormoški okraj** zboruje v četrtek dne 7. aprila 1921, ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli po sledečem vzporedju:

1.) Zapisnik zadnjega občnega zbora. 2.) Dopisi. 3.) Učni načrti za zemljepis in zgodovino. Podava šol. ravnatelj tovariš Anton Kosi.

4.) O Turčevih knjigi »Preobraževanje naroda školom« podaja tovariš Avgust Schönwetter.

5. Učitelj organist nekdanj in danes. Poroča tovariš Domic. Serajnik.

6.) Slučajnosti. Pol ure pred zborovanjem je odborova seja. Z ozirom na 3. točko dnevnega reda, za katero ima učiteljstvo rok samo do konca aprila tega leta, pričakuje obilne udeležbe Odbor.

+ **Okrajno učiteljsko društvo cerkniško-logaškega okraja** je zborovalo v Grahovem dne 5. marca t. l.

1. Predsednik M. Kosin otvori zborovanje, pozdravi navzoče, izreka zahvalo za obilno udeležbo, ter predstavi novincem nadzornika M. Kabača. Nato da predsednik besedo nadzornika.

2. **Nadzorniško poročilo.** Nadzornik pozdravi navzoče kliče novincem »dobro došli« ter pošilja pozdrave vsem tudi iz sedaj prostega log. okraja, ker se dotični še ne morejo udeležiti današnjega zborovanja. Omeni, da ima učiteljstvo pravico zborovati vsak mesec, ter pozivlje na skupno delovanje v našem stanu. Poroča dalje, da so vsa učiteljska mesta v logaškem okraju zasedena tudi med italijansko vlado, dočim je pri nas v tem oziru pomanjkanje. Omeni nepravilno delovanje kraj. šol. sveta v Gor. Jezeru proti

vplivom italijanskih in nemških - alpskih pesemskih oblik, medtem ko se je rusko razvijalo samostojno, v organski zvezi s pravoslavnim liturgičnim petjem. Treba bo torej paralizovati naše dosedanje glasbene vplive s tem, da začnemo potim ljudske šole podajati narodu novo glasbeno tvarino, in sicer našo pristno **jugoslovansko**, t. j. hrvaško-srbsko. Stvar se more izvršiti seveda le polagoma in stopoma, vendar pa dosledno. Izbrati bo treba predvsem najpripravnejšo tvarino, kajti uho se mora novim oblikam šele prilagoditi. Hrvatsko-srbska narodna glasba se je pač razvijala pod docela drugimi okolščinami, kot naša slovenska, in to ji bode tudi drug značaj. Z negovanjem hrvaških in srbskih pesmi bomo pripravljali pot za **postanek in razvoj jugoslovanske glasbene umetnosti**, katero nam bodo ustvarili naši umetniki-glasbeniki. Torej, ne samo produktivnih glasbenikov čaka velikansko polje delovanja, ampak uprav sedaj v še večji meri pedagoške stroke, t. j. pevskih učiteljev. Pevski pouk se mora preustrojiti v narodnem, jugoslovanskem smislu. S tem položimo eno izmed temeljnic **narodnega in državnega ujedinitvenja**.

Vse naše delovanje in vsa naša pričakovanja bi končno ne obrodila zaželjenega uspeha, ko bi ne bilo na vodilnih

mestih, pri učni upravi, pravega razumevanja za stvar. Naša učna uprava je s stavo **prosvetnega programa** dokazala svoje veliko zanimanje in umevanje za našo toli važno zadevo. S tem je dala nagib i k obnovitvi in preustrojni šolskega petja. V svesti smo si, da bo delo sedaj uspešno. Izginiti pa morajo predvsem predsodki napram našemu predmetu, ki pa so zelo razširjeni. Vsa naša odgoja in ves pouk stremi preveč po znanstveni smeri, umetniška pa se zanemarija. Učitelj naj ne bo samo znanstveno, temveč tudi umetniško naobražen. V tej smeri bode treba preustrojiti ne samo načrt glasbenega pouka na učiteljskih, ampak uvesti se bode moral tudi obvezni pouk v petju na srednjih šolah in enaki zavodih. Vsi sloji naroda se morajo odgojevati po istih načelih, kajti le s skupnim, smotrenim in vztrajnim delovanjem bomo zamogli ustvariti one predpogoje, ki so podlaga prosvetni in moralni povzdigi našega celokupnega naroda. Obenem pa bomo s tem širili in krepili državno misel, negovali ljubezen do domovine ter ubijali predsodke napram lastnim bratom.

Podpirajte „Jugoslovansko Matico!“